

**خلاصه گزارش روابط ایران و مصر؛
عوامل واگرایی و زمینه‌های همگرایی**

نام دفتر: مطالعات سیاسی

شماره مسلسل: ۱-۲۶۰۱۳۳۸۶

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۹/۳۰

جمهوری اسلامی ایران و جمهوری عربی مصر پس از پیروزی انقلاب اسلامی رابطه‌ای با هم نداشتند. بعد از انقلاب ۲۵ ژانویه و خلع حسنی مبارک از مسند ریاست جمهوری نیز، این روابط شکلی پایدار پیدا نکرد. در دوره حکومت محمد مرسی رئیس‌جمهور اخوانی این کشور، در پیش گرفته شدن سیاست حمایت از تروریست‌های مسلح در سوریه و پیگیری راهبرد دو قطبی کردن جهان اسلام - در چارچوب دو قطب شیعه و سنی - و ادعای رهبری قطب سنی توسط قاهره باعث شد که این روابط از استحکام لازم برخوردار نشود. پس از سرنگونی مرسی و در دوره جدید نیز ممکن است سیاست مصر در برابر ایران تغییر چندانی پیدا نکند، چرا که با افتادن قاهره در مسیر ریاض - ابوظبی و امکان پیروی از سیاست‌های ضدایرانی عربستان و امارات متحده عربی، انتظار نمی‌رود که قاهره بتواند سیاست مستقلی را در برابر ایران در پیش بگیرد.

به‌طور کلی روابط تهران و قاهره تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل همگرا و واگرا قرار داشته است. تلاش مصر برای نفوذ در خلیج فارس، تأثیر آمریکا و رژیم صهیونیستی بر این کشور، تقابل تفکر سلفی‌گری مصر با تفکر شیعی ایران، اختلاف نظر بر سر برخی موضوعات منطقه‌ای مانند حمایت از مقاومت اسلامی در فلسطین، وابستگی قاهره به نهاد عربی برای مقابله با فرهنگ ایرانی از جمله عوامل واگرایانه در روابط دو کشور محسوب می‌شوند. در مقابل، عوامل همگرایی مؤلفه‌هایی مانند اشتراکات تاریخی - فرهنگی، منافع مشترک در سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، حفظ ثبات و امنیت در خاورمیانه، همکاری‌های دینی - علمی و در نهایت منافع مشترک اقتصادی را شامل می‌شوند.

در عین حال ایران و مصر می‌توانند براساس ظرفیت‌های موجود به خصوص در حوزه‌های علمی، حل مشکلات جهان اسلام و همکاری‌های اقتصادی گام‌های مثبتی بردارند. گسترش روابط دوجانبه میان آنها البته نیازمند ملزوماتی است. تأثیرناپذیری قاهره از سیاست‌های ضدایرانی بازیگران منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای از جمله مهمترین آنهاست. در این میان مجلس شورای اسلامی می‌تواند با استفاده از سازوکار دیپلماسی پارلمانی برای تقویت روابط دو کشور در حوزه‌هایی مانند گردشگری، ظرفیت‌های نهفته در اتحادیه بین‌المجالس اسلامی، جنبش عدم تعهد و سازمان همکاری اسلامی وارد عمل شده و از این طریق، مسیر را برای اقدامات اجرایی مهمتر در حوزه‌های اقتصادی و راهبردی تسهیل کند.